

Departementet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Tlf. 3392 9300
Fax. 3393 2518
E-mail sm@sm.dk

BNI/ J.nr. 641-1425
Folketingets Socialudvalg

Dato: 9. november 2004

Under henvisning til Folketingets Socialudvalgs brev af 28. oktober 2004 følger hermed – i 5 eksemplarer – socialministerens svar på spørgsmål nr. 19 (SOU alm. del).

Spørgsmål nr. 19:

”Ministeren bedes oversende udvalget sit talepapir fra samrådet den 28. oktober 2004 om samrådsspørgsmål A”

Svar:

Talepapiret fra samrådet den 28. oktober 2004 om samrådsspørgsmål A er vedlagt.

Eva Kjer Hansen

/Mikael Lynnerup Kristensen

**Tale til samråd i Folketingets Socialudvalg
den 28. oktober – samrådsspørgsmål A**

Genstanden for dette samråd synes jeg faktisk er en vanskelig størrelse at håndtere – for hvad er fattigdom, og hvem er de fattige?

Vi har fået nogle bud herpå, bl.a. fra Rådet for Socialt Udsatte, og regeringen har fået udarbejdet rapporten *Lavindkomst – mobilitet og sammensætning*.

Set i et internationalt perspektiv kan man ikke sige, at der eksisterer fattigdom i Danmark. Diskussionen af fattigdom må derfor nødvendigvis handle om dem, der har mindre i indkomst end andre - i Danmark.

Man kan afgrænse lavindkomstgruppen efter forskellige metoder. Uanset valget af metode, så vil diskussionen komme til at dreje sig om niveauet for de forskellige overførselsindkomster, da det jo er disse ydelser, som udgør forsørgelsesgrundlaget for personer, som ikke kan forsørge sig selv. Jeg vil ikke komme nærmere ind på niveauet for disse ydelser – det er jeg sikker på, at beskæftigelsesministeren vil sige noget om senere.

Jeg synes, det er godt, at vi har haft denne debat om fattigdom - baseret på forskellige afgrænsninger af gruppen med relativt lav indkomst. Der, hvor jeg synes kæden hopper af, det er, når der konkluderes, at svaret på problemet er, at vi skal indføre en absolut grænse for fattigdom. Vi skal med andre ord til at definere, hvad den enkelte skal bruge sine penge til, og om man skal købe til discountpriser eller ej, og det tror jeg helt ærligt, de fleste danskere gerne vil have sig frabedt.

Fordele og ulemper ved at indføre en officiel fattigdomsgrænse i Danmark skal ses på baggrund af, at Danmark som udgangspunkt er blandt de lande i den vestlige verden, hvor færrest har relativ lav indkomst. Det er altså meget godt af have i baghovedet, når man skal diskutere fattigdomsgrænser.

Jeg synes, der er mange argumenter, der taler imod, at man fastsætter en officiel fattigdomsgrænse.

Det er nemlig ikke muligt, at sige noget præcist om, hvilket indkomstniveau, der er ”fair”, ”anstændigt” eller ”rimeligt” ud fra objektive kriterier. Det er i bund og grund et politisk spørgsmål – og omfatter, blandt meget andet, en afvejning i forhold til at bevare tilskyndelsen til selvforsørgelse, tilskyndelsen til at uddanne sig osv.

Disponibel indkomst i et enkelt år er heller ikke nødvendigvis et godt mål for en families faktiske levestandard. Tidligere forbrugsvalg – det kan være opsparing eller optagelse af lån - vil for eksempel betyde, at der er et større eller mindre beløb til rådighed til forbrug, end den løbende indkomst vil vise.

Samtidig kan familier også bevidst prioritere andet end pengeindkomst. Nogle familier kan i en periode prioritere mere fritid, eller mere tid sammen med børnene frem for pengeindkomst. Får det dem under en fastsat fattigdomsgrænse, bliver de altså ikke automatisk socialt udsatte af den grund.

Under alle omstændigheder er det meget usikkert, om indførelsen af en officiel

fattigdomsgrænse fører til større omsorg for de svagest stillede. Ja faktisk kan det modsatte være tilfældet.

En risiko ved en fattigdomsgrænse er nemlig, at den kan blive en slags "maksimumsgrænse" for, hvad befolkningen finder er en acceptabel og rimelig hjælp. Det kan betyde, at overførsler, som overstiger en eventuel fattigdomsgrænse, kan få mindre accept. Og det vel at mærke selv om det for de pågældende modtagere kan være yderst velbegrundet med en højere ydelse af andre grunde.

Det at være økonomisk svagt stillet afhænger nemlig ikke blot af indkomsten, men også af livssituationen og den enkeltes præferencer og behov. Det er fx ikke ligegyldigt, om man er handicappet, syg, studerende eller noget andet.

En fattigdomsgrænse vil derfor aldrig klart kunne skelne mellem dem, der er svage, og dem som ikke er – og derfor heller ikke mellem dem, der har brug for hjælp og dem, der ikke har.

Dernæst kan man stille spørgsmål ved, om højere ydelser overhovedet er svaret på de problemer, som personer i lavindkomstgruppen står overfor. Efter regeringens opfattelse skal ydelserne indrettes sådan, at der er et incitament til at komme i beskæftigelse. Dette er vel selvindlysende i forhold til personer, som umiddelbart ville kunne påtage sig et arbejde. Men hvad så med fx gruppen af socialt udsatte?

De socialt udsatte er en meget sammensat gruppe, som bl.a. består af hjemløse, stofmisbrugere, prostituerede, sindslidende, alkoholmisbrugere og andre. Alene fordi man har en lav indkomst, så behøver man ikke samtidig være socialt udsat, og fordi man er socialt udsat, behøver man ikke at have en lav indkomst. Mange socialt udsatte har fået tilkendt førtidspension, og næsten alle førtidspensionister har indkomster over den sædvanlige grænse for lav indkomst. Det er altså to forskellige og kun i begrænset omfang sammenfaldende grupper.

De særlige problemer, som de socialt udsatte kæmper med, kan som udgangspunkt ikke klares ved at forhøje indkomsten. Der er tale om mennesker, som lever et meget vanskeligt liv – med misbrug, psykisk sygdom eller kriminalitet – der skal helt andre metoder til at ændre på det.

De udsatte grupper har ofte brug for noget andet end bare en pose penge: De har brug for støtte, så de kan klare tilværelsen, de har brug for hjælp til at komme ud af et misbrug og den slags initiativer. Og det gør vi rent faktisk noget ved.

Umiddelbart efter regeringsskiftet i 2001 gik vi i gang med at udforme handlingsprogrammet "Det fælles ansvar". Det var første gang en samlet strategi for indsatsen i forhold til de socialt udsatte er blevet formuleret. Målet for handlingsprogrammet er, som de fleste i denne kreds ved, at sikre en samlet indsats

- der sikrer de svageste grupper en meningsfuld tilværelse

- der afspejler og respekterer disse menneskers egne ønsker og behov

- og som styrker deres muligheder for at indgå og bidrage til samfunds- fællesskabet

For at holde os til ilden i forhold til en styrket indsats oprettede vi Rådet for Socialt Udsatte, som bl.a. fik til opgave at følge implementeringen af handlingsprogrammet.

Handlingsprogrammet, som indeholder en række konkrete målsætninger, har været ledestjernen for indsatsen de sidste 3 år. Denne indsats har omfattet mange forskellige initiativer, som det er lykkedes at gennemføre med bred politisk tilslutning. I denne proces har vi været meget lydhøre over for forslagene fra Rådet for Socialt Udsatte og mange af initiativerne er en direkte realisering af Rådets forslag.

Lad mig blot nævne nogle eksempler:

Behandlingsgarantien for social behandling for stofmisbrugere, den styrkede indsats i forhold til alkoholbehandling og enigheden om på sigt at indføre en egentlig alkoholbehandlingsgaranti. Flere væresteder og akut tilbud. Alternative plejehjem, skæve boliger til skæve eksistenser. Sidste skud på stammen er finanslovsforslaget for 2005, hvor vi har afsat 50 mill. kr. hvert år de næste 4 år til mentorordninger i relation til væresteder, til vikardækning i forbindelse med indslusningen af socialt udsatte på arbejdsmarkedet, til flere og større skæve huse og forslaget om at etablere en gældssaneringsordning for socialt udsatte for at hjælpe dem i arbejde.

Men det handler ikke alene om, hvad staten har gjort. Ansvar for de sociale serviceydelser over for de udsatte grupper ligger hos kommuner og amter. Her viser regnskaber og budgetter for de seneste år, at der på landsplan har været tale om en stadig større indsats.

Udgifterne på de centrale konti i forhold til de udsatte grupper voksede således i faste priser fra 2,4 mia. kr. i 2001 til 2,7 mia. kr. i 2003 og budgetter for 2004 viser en udgift på 3,1 mia. kr.

Men der er brug for en flerstrengt indsats.

Vi skal styrke den forebyggende indsats så langt færre bliver socialt udsatte. Kimen til social marginalisering er ofte lagt i børne- og ungdomsårene. Derfor har regeringen jo også iværksat en række initiativer til forbedring af opvækstvilkårene for truede børn og unge.

Jeg kan bl.a. nævne:

- Pligten til at udarbejde handleplaner for misbrugere under 18 år og en styrket behandlingsindsats
- Bedre tværfaglig indsats over for børn af forældre med et misbrug eller psykisk sygdom
- Puljen "Med familien i centrum" som sigter mod at støtte familierne i at udvikle en stærk forældreidentitet og styrke familien og dens netværk

Så med de mange indsatser, vi har sat i værk, har vi arbejdet på flere planer, vi styrker den forebyggende indsats, vi giver folk en hånd til at vende tilbage til arbejdsmarkedet og en selvforsørget tilværelse, og vi hjælper de, der ikke kan klare sig på egen hånd til en mere meningsfuld tilværelse.